

Наукові перспективи
Видавнича група

№9(23)

2023

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: право, серія: економіка, серія: педагогіка,
серія: техніка, серія: фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

З Україною

в серці!

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук із державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія
«Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 9(23) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

**Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of Doctors of
Sciences in Public Administration»**

Public organization «Association of Scientists of Ukraine»

"Science and technology today"

***("Pedagogy" series, "Law" series, "Economics" series, "Physical and
mathematical sciences" series, "Technics" series)***

Issue № 9(23) 2023

Kiev – 2023

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки»,
Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 9(23) 2023. С. 684**

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 - Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)

Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 24.07.2023, № 5/7-23)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Артемчук Володимир Олександрович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України (Київ, Україна)
- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Волк Павло Павлович — доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету аеронавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дівізніук Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України" (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматичної, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Квасніков Володимир Павлович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

УДК 378

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9\(23\)-329-342](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-9(23)-329-342)

Крамаренко Тетяна Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філології, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49600, тел.: (056) 371-08-21, <https://orcid.org/0000-0002-2911-3215>

РОЗВИТОК SOFT SKILLS ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Стаття розглядає важливе значення soft skills для професійної комунікації майбутніх фахівців економічних спеціальностей. У статті представлений авторський погляд на найважливіші soft skills, які необхідні майбутнім фахівцям у процесі ведення професійної комунікації. Враховуючи швидкі темпи науково-технічного прогресу та соціально-економічного розвитку наш світ постійно змінюється та перетворюється, зокрема це стосується професійної сфери та системи вищої освіти в цілому. У зв'язку з цим перед майбутніми фахівцями постає відповідальне завдання - постійно розвивати та вдосконалювати свої знання, уміння та навички для того, щоб успішно досягати поставленої мети, грамотно використовувати їх у професійній діяльності, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці. Зауважимо, що поняття «soft skills» або «м'які навички» використовується у вітчизняній науково-педагогічній літературі відносно недавно і є мало дослідженим. У статті зазначено, що працівник, який дійсно володіє навичками soft skills зазвичай проявляє гнучкість, не боїться брати на себе відповідальність, легко знаходить контакт з іншими людьми, вміє працювати у команді, може навчати інших, здатен швидко та точно ставити задачі перед людьми, мотивуючи їх на якісну роботу, вміє вмовляти людей. З метою розуміння значущості soft skills для майбутніх фахівців економічних спеціальностей було проведено анкетування здобувачів вищої освіти Дніпровського державного аграрно-економічного університету. У результаті було виявлено, що для ведення ділової комунікації найбільш значущими у професійній діяльності майбутніх економістів є «досягнення результату», організованість, вирішення нестандартних завдань, а також «міжособистісні» та «комунікативні навички», прагнення саморозвитку.

Ключові слова: професійні знання, м'які навички, заклади вищої освіти, здобувачі освіти, професійна комунікація.

Kramarenko Tetiana Volodymyrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philology, Dnipro State Agrarian and Economic University, Serhiy Efremov St., 25, Dnipro, 49600, tel.: (056) 371-08-21, <https://orcid.org/0000-0002-2911-3215>

SOFT SKILLS DEVELOPMENT AS AN IMPORTANT COMPONENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATION IN BUSINESS FOREIGN LANGUAGE CLASSES FOR FUTURE SPECIALISTS OF ECONOMICS

Abstract. The article examines the importance of soft skills for professional communication of future specialists in economic specialties. The article presents the author's view on the most important soft skills that future specialists need in the process of conducting professional communication. Given the rapid pace of scientific and technological progress and socio-economic development, our world is constantly changing and transforming, in particular, this applies to the professional sphere and the higher education system as a whole. In this regard, future specialists face a responsible task - to constantly develop and improve their knowledge, abilities and skills in order to successfully achieve their goals, to use them competently in their professional activities in order to be competitive in the labor market. Note that the concept of "soft skills" is used in the domestic scientific and pedagogical literature relatively recently and is little researched. The article states that an employee who really possesses soft skills usually shows flexibility, is not afraid to take responsibility, easily finds contact with other people, knows how to work in a team, can train others, is able to quickly and accurately set tasks for people, motivating them for quality work, knows how to persuade people. In order to understand the importance of soft skills for future specialists in economic specialties, a questionnaire was conducted among applicants for higher education at the Dnipro State Agrarian and Economic University. As a result, it was found that "achieving results", organization, solving non-standard tasks, as well as "interpersonal" and "communicative skills", striving for self-development are the most significant for conducting business communication in the professional activity of future economists.

Keywords: professional knowledge, soft skills, institutions of higher education, students, professional communication.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день фахівці економічних спеціальностей набувають все більшої популярності на ринку праці не лише

України, а й на теренах всього Європейського Союзу. Тому від цих спеціалістів вимагають величезний набір професійних знань, умінь, зокрема володіння системою soft skills. Перед закладами вищої освіти постає відповідальне завдання спрямоване на формування цих навичок ще у процесі підготовки фахівців.

У процесі підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей у вищих закладах освіти є ряд дисциплін, які спрямовані на розвиток soft skills, однак для їх успішного формування здобувачам освіти необхідно формувати та правильно використовувати ці навички у професійних ситуаціях, практикувати soft skills шляхом участі у різноманітних конкурсах, конференціях, проектах, працюючи у команді. Крім того, у сучасному світі наявність soft skills у майбутніх фахівців економічного профілю є не лише доповненням до hard skills, а й можливістю до професійного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи швидкі темпи науково-технічного прогресу та соціально-економічного розвитку наш світ постійно змінюється та перетворюється, зокрема це стосується професійної сфери та системи вищої освіти в цілому. У зв'язку з цим перед майбутніми фахівцями постає відповідальне завдання - постійно розвивати та вдосконалювати свої знання, уміння та навички для того, щоб успішно досягати поставленої мети, грамотно використовувати їх у професійній діяльності, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці. Зауважимо, що поняття «soft skills» або «м'які навички» використовується у вітчизняній науково-педагогічній літературі відносно недавно і є мало дослідженим.

Дослідженням проблем «м'яких» та «твердих» навичок у різний час займалися досить велика когорта вчених: Абашкіна О., Айнгорн Е., Гайдученко О., Марушев А., Давидова В., Длугунович Н., Дроздова Ю., Дубініна О., Жадько Н., Чуркіна М., Іванов Д., Канардов І., Клюковська І., Коваль К., Мірошніченко О., Новіков А., Олексив Н., К. Перез Мейа., Чошанов М., Чуланова О., Павлова Є., Портланд Ю., Сосницька О., Татаурщикова Д., Ясна І. та інші.

Метою статті є аналіз поняття soft skills у сучасній педагогічній літературі, висвітлення навичок, які необхідні майбутнім фахівцям економічних спеціальностей у їх діяльності під час ведення професійної комунікації.

Згідно до мети були поставлені **завдання**:

- розкрити поняття soft skills та hard skills;
- виявити, які soft skills необхідні майбутнім фахівцям економічних спеціальностей;
- обґрунтувати можливості для напрацювання цих навичок в процесі професійної комунікації;

- визначити, які саме дисципліни сприяють розвитку soft skills у майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Актуальність дослідження полягає в тому, що реалії сьогодення вказують на те, що керівники підприємств та компаній все більше реагують на необхідність розвитку м'яких навичок у своїх працівників. Загальновизнано, що співробітники з високим емоційним інтелектом, наприклад, працюють краще, і що організації, які розвивають м'які навички, перевершують ті, які цього не роблять. Зазначимо, що нещодавнє дослідження LinkedIn показало, що майже 60% менеджерів з найму в США важко знайти кандидатів з soft skills. Необхідно зауважити, що поняття soft skills та hard skills виникли саме в США наприкінці 50-х років минулого століття. Була виявлена важливість їх формування для підготовки військових, але поступово ці терміни почали вживати у сфері психології та бізнесу.

Як зазначає Гуца Г., готовність майбутніх фахівців до сучасної ефективної професійної діяльності може визначатися не лише системою фахових знань, умінь і навичок (hard skills). Саме ці навички сприяють ефективному виконанню функцій, які покладені на нього державою і суспільством. Однак, автор наголошує на тому, що від спеціалістів вимагають, передусім, вільно адаптуватися в умовах сьогодення, швидко та якісно реагувати на зміни та потреби суспільства. Тому саме soft skills у правильному поєднанні з професійними знаннями є одним з головних показників становлення висококваліфікованих та конкурентоздатних фахівців, зокрема економічного профілю, які будуть спроможними об'єктивно оцінити умови діяльності, активно знаходити креативний підхід до вирішення завдань на робочому місці [5].

Розглянемо різницю між Soft Skills та Hard Skills. Існує декілька основних відмінностей між м'якими навичками та жорсткими навичками:

Soft Skills	Hard skills
на основі індивідуального досвіду	на основі освіти та навчання
поведінкові	технічні
людські навички	специфічні професійні навички
суб'єктивні	процедури та методи
емоції	володіння інструментами
нематеріальні	матеріальні
непросто кількісно визначити	легко виміряти

Однак, розвиток soft skills можливий ще під час навчання у вищих закладах освіти.

Сутність поняття «soft skills» по-різному визначається дослідниками в науковій літературі. Ми поділяємо думку, Шипілова В., який запропонував трикутник розвитку, до складу якого входять soft skills (комунікативні, лідерські, командні та іншу соціально-психологічні навички), hard skills (експертиза у сфері професійних питань) та особистість (особисті якості, установки, картина світу). Він вирішив розділити компетенції за чотирма основними напрямками:

- *базові комунікативні навички*, які допомагають розвивати відносини з людьми, підтримувати розмову, ефективно вести себе в критичних ситуаціях при спілкуванні з оточуючими.

- *навички самоуправління*, які допомагають ефективно контролювати себе, час, процеси.

- *навички ефективного мислення*: управління процесами в голові, які допомагають зробити життя і роботу більш системними.

- *управлінські навички*, які потрібні людям на етапі, коли вони стають керівниками будь-яких бізнес-процесів та підприємцями. [7]

Комунікація:	Управління собою:
<ul style="list-style-type: none"> - уміння слухати - переконання і аргументація - нетворкінг: побудова і підтримання бізнес-відносин - ведення переговорів - проведення презентацій - базові навички продажу - самопрезентація - публічні виступи - робота у команді - націленість на результат - ділове листування - клієнтоорієнтованість 	<ul style="list-style-type: none"> - управління емоціями - управління стресом - управління власним розвитком - планування - тайм-менеджмент - енергія - ентузіазм - ініціативність - наполегливість - рефлексія - використання зворотного зв'язку
Мислення:	Управлінські навички:
<ul style="list-style-type: none"> - системне мислення - креативне мислення - структурне мислення - логічне мислення - пошук та аналіз інформації - виконання і прийняття рішень - проектне мислення - тактичне мислення - стратегічне мислення (для керівників) 	<ul style="list-style-type: none"> - управління виконанням - планування - постановка задач співробітникам - мотивування - контроль виконання задач - наставництво (розвиток співробітників) - коучинг - ситуаційне керівництво і лідерство - ведення нарад - зворотній зв'язок - управління проектами - управління змінами - делегування

(Схема компетенцій за В. Шипіловим)

Як зазначають менеджери відомих компаній світу, розвиток м'яких навичок, таких як стійкість, емоційний інтелект і спритність, є чудовим способом підготувати робочу силу будь-якого підприємства або компанії до змін.

Так, Сандра Келлі, британський директор експертів із галузевих навичок People 1st International, звертає увагу на той факт, що стійкість, спритність і культурний інтелект стають все більш важливими як навички виживання в бізнесі. Замість soft skills – це слід вважати основними навичками. Саме вони відрізняють вас і те, як ви керуєте собою та іншими на постійно мінливому робочому місці. Усвідомлення цих навичок зросло з появою більш емоційно обізнаних та інтуїтивно зрозумілих працівників з більш високим рівнем співчуття та турботи про інших. У результаті змінюється мислення керівництва, і цим навичкам приділяють більше значення.

Погоджуємося з думкою Келлі С., яка вважає, що soft skills – це те, як люди думають, діють та працюють, а не їх знання та технічні навички на роботі. На її думку, наступні soft skills є досить важливими для роботи і допомагають працівника успішно виконувати свою роботу та досягати високих результатів:

Емоційний інтелект (EQ) - розуміння емоцій: власних та інших людей. У той час як співробітник з низьким EQ може відкрито критикувати колегу на нараді, працівник з високим EQ буде чекати до закінчення наради, щоб висловити критику наодинці і не збентежити свого колегу. Головне полягає в тому, що такої поведінки можна навчити.

Співпраця - високопродуктивні команди часто характеризуються співпрацею та командною роботою. Ось чому співробітники повинні навчитися сприймати точку зору інших, слухати відгуки, делегувати роботу та поважати різні способи роботи людей.

Лідерство - так само, як і впевненість проявляється у всьому, що ми робимо і говоримо — у нашому зовнішньому вигляді, нашій поведінці, навіть у роботі, яку ми виконуємо. Однак лідерство можна легко сплутати з зарозумілістю, але лінія дуже чітка: лідерство — це здатність визнавати власні здібності та недоліки; зарозумілість - це коли ви перебільшуєте свої здібності і заперечуєте свої недоліки. [1]

Навчання навичкам м'якого спілкування є обов'язковим для сучасної згуртованої, орієнтованої на клієнтів роботи, яка швидко розвивається. Це корисно не лише для кар'єрного зростання, а й для компанії в цілому. Коли у вас є люди з чудовими навичками спілкування, ви створюєте сильнішу команду, підвищуєте їхній моральний дух і продуктивність і робите клієнтів щасливими.

Розглянемо деякі основні переваги навчання м'яким навичкам:

1. *Успішні команди* - співробітники, навчені м'яким навичкам, добре справляються з тим, що вони роблять, наприклад спілкування з іншими, висунування ідей для вирішення проблем або мотивація для досягнення бізнес-цілей. Вони роблять бізнес-операції та прийняття рішень легшими та швидшими. Це допомагає будувати здоровіші та успішні команди.

2. *Більша продуктивність* - навчання м'яким навичкам може допомогти підвищити ефективність і продуктивність співробітників. Ефективне управління часом, відкрите спілкування з іншими та командна співпраця прискорюють виконання завдань. Все це призводить до підвищення продуктивності.

3. *Покращене обслуговування клієнтів* - м'які навички обслуговування клієнтів, такі як емпатія, активне слухання, терпіння та рішучість, можна розвивати та вдосконалювати лише шляхом навчання та практики. Клієнти зазвичай відчують задоволення, коли працюють із співробітниками, які розуміють їхні больові моменти та вирішують їх у рекордно короткий час. Це призводить до задоволення клієнтів, до чого прагне кожен бізнес.

4. *Збільшення продажів* - співробітники, які пройшли навчання м'яких навичок, добре вміють переконувати клієнтів і укласти з ними угоди. Вони знають, як залучити клієнтів, починаючи з першого електронного листа чи телефонного дзвінка. Співробітники з м'якими навичками знають мистецтво продажів, не переходячи межу та не стаючи непрофесіоналами. По-перше, вони швидко визначають больові точки клієнтів і вирішують їх, рекомендуючи правильні рішення через продукти та послуги. Все це призводить до збільшення продажів.

5. *Зменшення ризиків* - якщо працівникові не вистачає впевненості в собі та він не може в потрібний час повідомити потрібну людину, він може діяти проти інтересів компанії та піддавати бізнес ризику. Нездатність пристосуватися до корпоративної культури та політики може призвести до невідповідності, що може призвести до штрафних санкцій. Лише навчання навичкам м'якого спілкування може підготувати нових працівників, інформуючи їх про те, що вони повинні робити з точки зору дотримання політики компанії та бізнес-протоколів.

6. *Підвищення морального духу співробітників*

Крім жорстких навичок, soft skills необхідні для самооцінки співробітника. Формальне навчання м'яким навичкам може допомогти подолати різні виклики на робочому місці та вирішити проблеми за допомогою творчості. Завдяки цьому співробітники почуваються впевненіше, сильнішими та ефективнішими у виконанні щоденних завдань. Це, у свою чергу, зменшує стрес серед працівників і дозволяє їм залишатися позитивними.

7. *Покращене утримання співробітників* - це досить очевидно. Оскільки працівники з такими навичками, як правило, працюють краще за інших, немає причин звільняти їх і наймати на їхнє місце інших людей. Натомість роботодавці воліли б зберегти їх, розвивати далі та досягати бізнес-цілей і етапів.

Крім того, на Всесвітньому Економічному Форумі в Давосі в звіті “*The Future of Jobs*”, який відбувся у 2016 році був запропонований перелік соціальних навичок, які будуть найбільш популярними на ринку праці в найближчі 20-30 років. Згідно цього звіту найголовнішими soft skills для майбутніх фахівців є:

- системне та аналітичне мислення;
- навички комунікації;
- конфлікт-менеджмент;
- управління проектами;
- клієнтоорієнтованість;
- знання іноземних мов;
- лідерство, адаптивність;
- крос-функціональність;
- креативність.

Необхідно зазначити, що навчання новим навичкам це завжди безперервний процес, тому починати їх формування та розвиток необхідно якомога раніше – у вищих та середніх закладах освіти. Погоджуємося з багатьма науковцями, що саме в університеті відбувається розвиток hard skills завдяки проведенню онлайн курсів, мастер-класів, конференцій та ін. Проте формуванню soft skills не приділяється достатньої уваги, адже це постійна робота над собою, пошук слабких місць і прагнення їх розвивати.

Портланд Ю. запропонував схему, за якою можна визначити, що працівник володіє навиками soft skills:

- ✓ проявляє гнучкість,
- ✓ не боїться брати на себе відповідальність,
- ✓ легко знаходить контакт з іншими людьми,
- ✓ вміє працювати у команді,
- ✓ може навчати інших,
- ✓ здатен швидко та точно ставити задачі перед людьми, мотивуючи

їх на якісну роботу,

- ✓ вміє вмовляти людей,
- вміє грамотно управляти своїм часом. [6]

Умовно soft skills можна поділити на:

✓ <i>Організаційні</i> – тайм-менеджмент, управління особистими фінансами, організація простору.
✓ <i>Когнітивні та інформаційні</i> – креативність, логіка, швидке читання, менеджмент знань та інформації.
✓ <i>Життєві</i> – стресостійкість, емоційний інтелект, емпатія, спортивний розвиток, ефективний відпочинок.
✓ <i>Комунікативні</i> – селф-брендінг, проведення презентацій, управління конфліктами, тімбілдінг, нетворкінг.
✓ <i>Підприємницькі</i> – навички продаж, івент-менеджмент, інтелектуальна властність, інвестиційна грамотність, проведення переговорів.
✓ <i>Мовні</i> – володіння рідною та іноземними мовами.
✓ <i>Технічні та медіа</i> – фото та відео монтаж, медіаграмотність, письменницькі навички, комп'ютерна графіка, веб-розробка.
✓ <i>Громадські</i> – основи права і політики, основи міжнародних відносин, екологічна грамотність, громадська активність.

Так, Длугунович Н., розподіляє необхідні soft skills для успішної професійної діяльності майбутніх фахівців напряму «Програмна інженерія» за рівнями кар'єрного розвитку фахівця, зазначивши, що чим вища кар'єрна позиція, тим більше значення набувають «м'які навички». Науковець, зауважує, що на найнижчому рівні кар'єрного розвитку «стажер» важливі soft skills з групи – особиста ефективність: уміння ставити і досягати поставленої мети, управління часом, стресостійкість, почуття відповідальності, креативність, аналітичне мислення, проведення презентацій. На позиції "керівник групи" провідними стають комунікативні навички. Для посади «керівник проекту» важливі управлінські навички, а для «ІТ-директора» першочергового значення набувають стратегічні навички. [3]

Науковці Дроздова Ю., Дубініна О., наголошують та тому, що поняття «soft skills» часто прирівнюють до таких термінів як «employability skills» (навички для працевлаштування), «people skills» (навички спілкування з людьми), «non-professional skills» (непрофесійні навички), «key skills» (основні навички), «skills for social progress» (навички для соціального розвитку), «life skills» (життєві навички). навички), «skills for social progress» (навички для соціального розвитку), «life skills» (життєві навички).

На їхню думку до основних методів розвитку м'яких навичок можна віднести: самонавчання, під яким розуміють вивчення інформації щодо варіантів успішної поведінки на самостійній основі; пошук зворотного зв'язку про успішність своєї поведінки в аспекті розвитку конкретного досвіду; дуальна освіта, що поєднує навчання та професійну діяльність; навчання, яке базується на досвіді інших; фонові тренінги – вправи психологічного плану,

які можна робити фоновим чином, паралельно іншими справами та які спрямовані на розвиток певних компетенцій; кейс-методи, які використовуються для того, щоб задіяти комунікативні та творчі здібності студентів, навчити їх здобувати знання та формувати необхідні для успішної професійної діяльності компетентності. [4]

Julie Avrane-Chopard, Jaime Potter, David Muhlmann стверджують, що м'які навички, які зазвичай визначають як нетехнічні навички та які дозволяють ефективно та гармонійно взаємодіяти з іншими, життєво важливі для організацій і можуть впливати на культуру, мислення, лідерство, ставлення та поведінку. Ці навички автори поділяються на такі категорії:

1. Розширені навички спілкування та ведення переговорів;
2. Міжособистісні навички та емпатія;
3. Лідерські та управлінські навички;
4. Підприємливість та ініціативність;
5. Адаптивність і навички постійного навчання;
6. Навчально-тренувальні навички. [2].

Науковці схильні вважати, що є багато переваг у вдосконаленні м'яких навичок, включаючи побудову відносин з колегами та розвиток кар'єри. Покращити м'які навички можна завдяки таким видам діяльності:

- відкритість для зворотного зв'язку.
- спілкування.
- акцент на командній роботі.
- побудова позитивних стосунків.
- вихід із зони комфорту.
- постійне навчання.
- адаптація до змін робочого місця.
- спостереження за іншими.
- робота через конфлікт.
- роль лідера.
- тайм-менеджмент.

На думку Гуці Г., іноземна мова відіграє важливу роль у формування soft skills майбутніх фахівців. Автор пропонує власний погляд на цю проблему та зазначає, що одним з пріоритетних підходів до формування soft skills у процесі навчання іноземною мовою, є врахування відповідних здібностей, які умовно називають «4 C's або 4 K»:

- ✓ critical thinking – критичне мислення;
- ✓ creativity – креативність;
- ✓ collaboration – колаборація;
- ✓ communication – комунікація.

Більш того, науковець пропонує використовувати найбільш ефективні методичні прийоми, які сприятимуть інтегруванню soft skills при навчанні

іноземної мови майбутніх фахівців вищих закладів освіти. Таким чином, для того щоб сформувавши критичне мислення (critical thinking) необхідним вважається постановка пізнавальних завдань, створення проблемних ситуацій, під час яких здобувачам освіти потрібно буду самостійно мислити, приймати рішення, обґрунтовувати свої міркування, аргументовано надавати власні думки. Погоджуємося з Гуцею Г., яка вважає, що ефективним видом роботи щодо формування soft skills у майбутніх фахівців є підготовка коротких повідомлень проблемного характеру іноземною мовою про події у світі та їх обговорення у групах. Завдяки цьому студенти навчаються не лише удосконалювати свої комунікативні навички іноземною мовою, а й навчаються долати різні непорозуміння та залагоджувати конфліктні ситуації, толерантно ставитися до думок інших людей. [5]

Зауважимо, що з цією метою можна використовувати сайт <https://www.newsinlevels.com/>, який містить актуальну інформацію про те, що відбувається у світі та дозволяє здобувачам освіти зрозуміти новини в залежності від того, який рівень володіння іноземною мовою вони мають.

Саме цей сайт дозволяє здобувачам освіти обрати цікаву для них тему для обговорення та підготовки усного повідомлення, а також перевагами цього сайту є те, що кожна новина представлена трьома рівнями складності. Це, відповідно, дозволяє здобувачам обрати той рівень, який буде комфортним для них. Сайт містить інформацію лише англійською мовою, що мотивує студентів до пошукової активності, розвиває їх вміння працювати з електронними словниками та довідниками. Більш того, до кожної новини є список складних слів з поясненням на англійській мові. Кожна новина містить аудіоматеріали, що сприяє також розвитку listening skills. На третьому рівні знаходиться відео про новину, яке можна переглянути та ще раз перевірити розуміння прочитаного та прослуханого.

Приклади новини з сайту news in levels:

Bidenomics – level 3

- [Level 1](#) [Level 2](#) [Level 3](#)

06-07-2023 07:00

US President Joe Biden is introducing his economic theory, Bidenomics, which focuses on the middle class and rejects **trickle-down** policies.

In a speech, Biden highlighted the achievements attributed to Bidenomics and emphasized the importance of growing the economy from the middle and bottom. Trickle-down economics, associated with Reaganomics, involves tax cuts for the wealthy and large companies; however, Biden believes it has harmed the middle class. To fund Bidenomics, the president aims to ensure that the wealthy and corporations pay their fair share of taxes.

Three key principles of Bidenomics include making public investments, **empowering** and educating American workers, and promoting competition. However, Biden faces challenges in gaining public support for his economic **agenda**.

Difficult words: **trickle-down** (the theory that the poorest in society gradually benefit as a result of the increasing wealth of the richest), **empower** (to make someone stronger and more confident), **agenda** (a list of things to be considered or done).

Отже, робота з такими сайтами дійсно сприяє формуванню soft skills серед здобувачів вищої освіти різних спеціальностей, у тому числі і економічних.

Так, на базі Дніпровського державного аграрно-економічного університету було проведено опитування серед викладачів стосовно того, які саме дисципліни, на їхню думку, сприятимуть розвитку soft skills у майбутніх фахівців економічних спеціальностей. Результати опитування показали, що перелік дисциплін досить великий: «Ділова іноземна мова», «Професійна етика та ділові комунікації», «Культура професійного мовлення», «Стратегічне управління бізнесом», «Психологія управління та конфліктологія», «Організація навчання та тренінгів в кооперативах», «Інтерактивний маркетинг», «Управлінський консалтинг», «Лідерство в управлінні». Саме на ці дисципліни слід звернути особливу увагу та ефективно використовувати методи розвитку soft skills. Тренінги і семінари — освоєння моделей успішної поведінки в процесі різного роду навчальних заходів. Самонавчання – читання професійної літератури, самостійне вивчення різних матеріалів (статті, блоги), прослуховування вебінарів як на рідній так і на іноземній мові. Пошук зворотного зв'язку з викладачами та експертами з про успішність свого поведінки. Ментворкінг - слідування моделям успішного навчання в роботі людини, яка володіє високим рівнем розвитку даної компетенції. Рекомендується обов'язково дотримуватися балансу: потрібно розвивати професійні знання та навички, але не забувати, що велика частина успіху залежить від того, який ви, а не тільки від того, як добре ви знаєте або умієте в професійній сфері.

Перелік методів розвитку м'яких навичок досить великий, однак комунікацію будемо вважати важливою компетенцією для майбутніх фахівців економічного профілю, яка ефективно забезпечує двосторонній обмін інформацією у своїх інтересах та інтересах співрозмовника. Проявами цієї компетенції можна вважати ситуацію, коли ви завжди розумієте цілі кожної комунікації, уважно та з цікавістю ставтеся до співрозмовника, структуруєте інформацію від загального до приватного, від проблеми до вирішення, спираєтесь у спілкуванні на свої інтереси та інтереси співрозмовника, регулюєте свої невербальні прояви під час комунікації, розумієте невербальний зворотний зв'язок співрозмовника та змінюєте стратегію спілкування залежно від отриманої інформації, адаптуєте стиль спілкування під рівень співрозмовника, під час спілкування утримуєте зоровий контакт із співрозмовником, зацікавлюєте співрозмовників та залучаєте до обговорення запропонованої теми, будуйте бесіду за принципом діалогу: запитуйте, слухаєте співрозмовника, коментуйте, ефективно використовуєте прийоми активного слухання, чітко формулюєте відповіді на запитання співрозмовників.

Висновки. Підводячи підсумки, зазначимо, що саме формування soft skills на професійному рівні протягом навчання у вищих закладах освіти допоможуть майбутнім фахівцям економічних спеціальностей навчитися критично мислити, швидко приймати рішення при вирішенні проблемних ситуацій, оцінювати ситуацію з різних сторін, набутти навичок ефективної роботи в команді, успішно вести ділові переговори, кваліфіковано виконувати поставлені завдання у подальшій професійній діяльності, стати конкурентоспроможними та реалізуватися у світі, який постійно змінюється.

Література:

1. Aris Apostolopoulos Developing soft skills in the workplace: The whys and the hows. <https://www.talentlms.com/blog/developing-soft-skills-workplace-why-how/>
2. Julie Avrane-Chopard, Jaime Potter, and David Muhlmann How to develop soft skills <https://www.mckinsey.com/capabilities/people-and-organizational-performance/our-insights/the-organization-blog#/author/julie-avrane-chopard>
3. Длугунович Н.А. SOFT SKILLS ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ІТ-ФАХІВЦІВ // Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. 2014. № 6 (219). С. 239–242.
4. Дроздова Ю.В., Дубініна О.В. Концептуальні підходи до визначення «soft skills» у сучасних освітніх і професійних моделях. «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті»: збірник тез доповідей міжвузівського науково-методичного семінару (Київ, 21 лютого 2020 р.). К.: КНТЕУ, 2020. С. 31–34.
5. Гуца Г. В. Місце і роль іноземної мови в формуванні Soft Skills. Тези доповідей «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті». – Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. – 90 с.
6. Портланд, Ю. Что такое soft skills и почему они так важны для карьеры? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dnevnyk-uspeha.com/rabota-i-karera/chto-takoe-soft-skills-i-pochemu-oni-tak-vazhnyi-dlya-kareryi.html>]
7. Шипілов, В. Перечень навыков soft-skills и способы их развития [Електронний ресурс]. Режим доступу http://www.cfin.ru/management/people/dev_val/softskills.shtml

References:

1. Aris Apostolopoulos Developing soft skills in the workplace: The whys and the hows. <https://www.talentlms.com/blog/developing-soft-skills-workplace-why-how/> [in English].
2. Julie Avrane-Chopard, Jaime Potter, and David Muhlmann How to develop soft skills <https://www.mckinsey.com/capabilities/people-and-organizational-performance/our-insights/the-organization-blog#/author/julie-avrane-chopard> [in English]
3. Dlugunovych, N.A. (2014). Soft skills yak neobkhidna skladova pidhotovky IT-fakhivtsiv [Soft skills training as a necessary component of it professionals]. Herald of Khmelnytskyi national university. Technical sciences, 6, 239–242. [in Ukrainian].
4. Drozdova, Yu.V., & Dubinina, O.V. (2020). Kontseptualni pidkhody do vyznachennia «soft skills» u suchasnykh osvitykh i profesiynykh modeliakh. In Soft skills – an inadequate aspect of the formulation of competitive industrial students in the XXI century: Proceedings of the interuniversity scientific-methodical seminar (pp. 31–34). Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].

5. Hushcha H. V. Mistse i rol inozemnoi movy v formuvanni Soft Skills. Tezy dopovidei «Soft skills – nevidiemni aspekty formuvannia konkurentospromozhnosti studentiv u XXI stolitti». – Kyiv.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2020. – 90 s. [in Ukrainian].

6. Portland, Yu. Chto takoe soft skills i pochemu oni tak vazhnyi dlya kareryi? [What are soft skills and why are they so important for a career?] [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://dnevnyk-uspeha.com/rabota-i-karera/chto-takoe-soft-skills-i-pochemu-oni-tak-vazhnyi-dlya-kareryi.html>] [in Russian].

7. Shypilov, V. Perechen navyikov soft-skills i sposoby ih razvitiya [List of soft-skills and methods of their development] [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu http://www.cfin.ru/management/people/dev_val/softskills.shtml [in Russian].